C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

MINISTERUL DE INTERNE
INSPECTORATUL JUD.BISTRITA-NASAUD
- SECURITATE -

STRICT SECRET
Nr.00896
Ex.nr.__

Sursa:"POPESCU"/02.09.1976 ora 20,30
Participă:Lt.Col.Mînzat Ioan

450

NOTA INFORMATIVA

M = Lt.Col.Mînzat
P= "POPESCU"

P.: Am reușit să intru în cetatea lui CSENKEY. Am fost la el ca să iau un certificat de naștere pentru sora mea. M-a primit rece,mi-a spus că nu-mi poate da certificatul, mi-a spus și motivele și a încercat să scape cît mai repede de mine. Am avut o inspirație fericită de a-i propune o discuție în legătură cu curentele noi din cadrul bisericii.I-am spus că mă interesează această luptă dintre curentele vechi și cele noi,mai ales în cadrul bisericii catolice. Această problemă i-a plăcut și a început să fie mai apropiat. A început să-mi explice și să se destăinuie. Eu am încercat să orientez discuția spre probleme care mă interesau și în primul rînd spre problema ungurilor din județ. Mi-a demonstrat că are niște date foarte precise: Numărul total al ungurilor,cîți frecventează cu regularitate biserica și cîți ocazional.

Mi-a spus o chestie care m-a făcut să mă gîndesc la Horvath:"Imi pare bine că numărul nostru a început să crească,pentru că trebuie să recunoaștem că,deocamdată, aici în județ ăștialalți sînt mai mulți".

A început să-mi povestească din nou despre călătoria pe care a făcut-o în Italia,dar iar am avut ghinionul că a venit o bătrînică și e foarte interesant că imediat ce apare o astfel de bătrînică, se descotorosește de oricine e la el.

Cînd am fost la el,am dat acolo peste un preot din Sintereag. A terminat cu el și eu am rămas acolo. Au venit alții peste mine,a terminat cu ei și eu am rămas în continuare. Cum vine însă cîte o babă de asta,imediat are de lucru,trebuie să coboare în biserică, Nu știu ce probleme are cu ele acolo. M-a lăsat baltă cu discuția întreruptă.

M.: Trebuie să găsim o modalitate ca să reluați discuția,data viitoare. In cadrul discuției va trebui neapărat să clarificăm: De unde are el datele respective, cu privire la număr, credincioși, necredincioși, proporție față de celelalte naționalități; dacă a făcut vreun studiu în sensul ăsta, el sau altcineva, din imediata lui apropiere, sau dacă nr.respectiv l-a obținut din alte surse, de unde anume. Poate vă prezintă niște documente în sensul ăsta sau face aluzie despre existența unor asemenea documente,în cadrul bisericii sau în altă parte. Legat de asta m-ar interesa gîndurile lui și dacă aceste gînduri sînt proprii sau inspirate de undeva. Dacă,în cadrul deplasărilor pe care le-a făcut la Roma, a luat legătura cu anumiți prelați de naționalitate maghiară, dacă i s-au ridicat niște probleme cu privire la situația naționalității maghiare din România dacă a fost solicitat să facă relatări în legătură cu acest

./.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

lucru și dacă a dat sau i s-au cerut date în legătură cu biserica romano-catolică și ce anume. Se pune acum problema: în ce fel veți putea relua discuția întreruptă?

P.: La plecare el mi-a spus că despre această problemă o să mai discutăm și eu am luat asta drept o invitație. Cred că așa a vrut-o și el.

M.: Eu zic că n-ar fi rău, pentru ca să-l determinați la niște confidențe, să-i aruncați niște pastile referitoare la niște activități care, chipurile, se organizează în R.F.G. de către biserica lutherană pentru a-și menține aderenții, în conjunctura actuală, ca: reclame în biserică, etc., și că rudele dv., care sînt parte catolici, parte lutherani, au și ele păreri împărțite. Dv., deși ați trecut la biserica lutherană pentru a obține mai ușor pașaportul, considerați, mai ales în urma discuțiilor cu rudele care v-au vizitat recent, că biserica catolică rămîne cea mai fidelă principiilor, spre deosebire de altele, care au recurs la tot felul de tertipuri. S-ar putea ca, în felul acesta, să-l determinați la niște destăinuiri legate de prezența lui la Roma.

Poate vă vorbește ceva și despre greco-catolici

Nu-l provocăm dar putem încerca să lansăm o discuție care să-i suscite interesul și să-l determine să spună de gîndește, fie ca o replică, fie ca niște lămuriri pe care ar vrea să vi le dea. Deci asta ar fi problema cu CSIKSZENTMIHALYI.

P.: Am tras aici o paralelă cu HORVATH care deși, este un ateu convins, este preocupat de aceleași probleme în legătură cu ungurii: "Sîntem puțini. Trebuie să ne-nmulțim, trebuie să creștem. Trebuie să creăm o balanță, o egalitate, un echilibru pentru că altfel ne macină".

M.: Expresia asta "ne macină" se referă la români sau la conducere ?

P.: La români. E un punct de vedere absolut naționalist.

Duminică am fost cu Horvath la fotbal, ca de obicei, a început să-mi povestească necazurile lui "mizeria în care se află.

M.: Ce înțelege el prin această mizerie?

P.: In primul rînd, această situație proastă în care se găsește el ca om.

M.: Adică?

P.: Ca profesor cu studii superioare, cu vechime de douăzeci de ani, nu poate să-și permită să trăiască, cum spune el, un trai omenesc.

M.: Ce argumente aduce el în susținerea acestor afirmații?

P.: Invocă, în primul rînd, presiunea pe care ar exercita-o națiunea română asupra națiunii maghiare. Aceasta e leitmotivul care îl însoțește în absolut tot ce face, în toate discuțiile pe care le poartă. Bineînțeles că atunci cînd se află de față un român sau de altă naționalitate, ocolește aceste discuții, își maschează ideile. Cînd însă se află în elementul lui, cînd e înconjurat de oamenii lui de încredere, caută să aducă tot felul de argumente în sprijinul ideilor lui: Dacă n-a avut sîmbătă carne, ei sînt de vină; dacă nu și-a găsit nu știu ce lamă de ras, ei sînt de vină, că nu poate să-și desfășoare activitatea așa cum ar vrea, deci nu există nici un fel de libertate - ei sînt de vină.

/.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

152

M.: Ce înțelege el prin lipsă de libertate ?

P.: El ar dori să poată merge pe stradă și să cînte imnul ungurilor; ar dori, probabil, ca acasă la el să arboreze steagul ungurilor; ar dori ca pe el, director adjunct, să-l pună director general, pentru că el e cel care merită dar nu poate pentru că e ungur. El nu înțelege și nu vrea să înțeleagă libertatea pe care o are. Face întotdeauna comparație între "fosta țară ungurească", cum spune el, și Ungaria. Ridică în slăvi situația de acolo, nivelul de trai, libertățile de acolo și le compară cu apăsarea, cu intenția de a-i subjuga, intenția de a-i transforma, de a-i face să-și piardă atît libertățile cît și ființa națională. După meci am fost cu TORO și cu HANKE la o bere și acolo a început să-și expună aceste idei dușmănoase.

M.: Erau acolo amîndoi frații TORO?
P.: Da.
M.: Și care HANKE?
P.: GUNTER, dentistul. Interesant este că și ei îl susțin și sînt de aceeași părere: "Așa este, noi sîntem pe nicăieri, nu mai putem, azi mîine explodăm că nu se mai poate".

M.: Cine zice, TORO ?
P.: Da.
M.: Care, cel de la otet ?
P.: Da. Horvath aduce apoi și alte argumente în discuție.

In afară de aceste probleme, mi-a mai destăinuit niște intenții de-ale lui privind activitatea culturală. Mi-a spus: "O să fac eu o chestiune foarte interesantă care o să ne ajute, în sensul că o să putem merge liniștiți în deplasările noastre, n-o să ne mai conturbe nimeni și o să obținem și un alt rezultat, în sensul că auditoriul va înțelege că cultura noastră, a ungurilor, este mult superioară culturii acestora".

Spunea următorul lucru: "O să facem așa: cînd învățăm o piesă de-a noastră, o să învățăm și o să mergem și cu una din literatura românească, dar o alegem pe cea mai proastă și o interpretăm așa cum trebuie ca să vadă oameni diferența și să rîdem toți". Vă dați seama ce subtil e!

M.: Asta este una din formele prin care își exteriorează concepțiile. Altceva ați mai remarcat la el ? Chestiunile astea subtile mă interesează pentru că public probabil că nu se afișează.

P.: Public are linia lui, "linia dreaptă", cum spune el. La conferința județeană a expus niște idei pe care nu și le însușește. El joacă un rol dublu: Oficial merge pe "linia dreaptă", iar activitatea de la școală, de la Casa de cultură și în general în afara serviciului, "activitatea noastră", cum spune el, este activitatea semioficială sau neoficială. V-am spus de multe ori că ideile lui le imprimă și elevilor de naționalitate maghiară. Am avut ocazia, în repetate rînduri, să aud cum vorbește cu acești copii.

M.: Îl pe cine invită la el acasă ?

P.: E un medic de plămîni, ungur, care merge pe la el (nu-i reține numele) și vin rudeniile de la Cluj. Din oraș, merge des vecina dv. COSMA.

M.: Cosma o cheamă ?

P.: După soț, da, dar ea nu folosește acest nume, după cîte știu. Cînd era BOKOR aici, îl invita pe Bocor.

mai pe
Știu!

./.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

153.

M.: V-ma întrebat asta pentru că eu am niște date că el și-a selectat niște relații (și am rămas surprins că n-ați fost și dv.selectat - probabil că sînteți în studiu încă)pe care le invită și face niște mici sindrofii,dar asta în aparență pentru că de fapt discută aici probleme legate de istoria Transilvaniei. V-am dat eu odată un documentar,un manual în acest sens. Aș fi curios ce se petrece acolo și ar fi foarte bine dacă v-ar invita și pe dv. El își zice că acasă la el poate invita pe oricine și la un pahar de țuică de cireșe de la Brănișteș,se pot purta niște discuții. Se poate trece de la un subiect banal la unul interesant,concret,istoric, un subiect care îl frămîntă. In caz de prezență inopinată a unui intrus,se poate trece tot așa de ușor la o discuție banală. Acest joc îl face cam odată pe săptămînă. Ar fi foarte bine să ajungeți cumva și în acest mediu al lui, profitînd de faptul că v-ați reînoit niște treburi, că, figurat spus,,începeți împachetarea. Mediul îl cam știu eu dar nu mi-e suficient să știu cine se duce ci aș dori să cunosc și cam ce discută,dacă se inițiază niște acțiuni, dacă nu cumva ceea ce el vine și spune în fața unui cerc mai larg,la casa de cultură sau în alte împrejurări,nu este emanația tocmai a acestor consultări probabile care au loc la domiciliul său,unde stimata lui soție își aduce și ea din plin contribuția.

Deci, v-aș ruga ca într-o perspectivă nu prea îndepărtată,pt.că timpul ne presează,să încercați într-un fel sau altul să treceți din cînd în cînd și pe la el pe acasă,dar să aveți niște pretexte bine puse la punct pentru ca să nu dăm totul peste cap. Luați-l și la telefon și încercați să vedeți dacă vă acceptă sau vă respinge,dacă e ceva sau nu. Nu vreau să vă dau elemente în plus pentru că să nu ne interferăm undeva și să dăm peste cap o acțiune pusă la punct de ani de zile.

P.: In primul rînd să văd dacă e așa,să verific.

M.: De acord. Vă surprinde,nu ?
P.: M-ar mira.

- - -

3 ex.
Ex.1 la S.I
Ex.2 la dos.pers.
Ex.3 la S.I
RD/274/1009/16.09.76